

ΗΜΕΡΙΔΑ: «Η Επιτέλεση του Θρήνου ως Παραγωγή ‘Πολιτισμικής Οικειότητας’: από την Τελετουργία της Ασούρα σε Σύγχρονες Καλλιτεχνικές Πρακτικές»

**ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, 23 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2019/
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ GIORGIO DE CHIRICO**

Η ημερίδα διοργανώνεται στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος με τίτλο «Επιτελώντας την Ασούρα στον Πειραιά: Προς μια σιτική ποιητική ‘πολιτισμικής οικειότητας’ με ελληνικές ενσώματες πρακτικές πίστης» που διεξάγουν ο θεωρητικός των παραστατικών τεχνών και μεταδιδασκτορικός ερευνητής/ διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας Μάριος Χατζηπροκοπίου και η κοινωνική ανθρωπολόγος και καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Φωτεινή Τσιμπιρίδου, με την στήριξη του Κέντρου Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (Κ.Ε.Α.Ε.).

Το ερευνητικό πρόγραμμα, διάρκειας ενός έτος (2019) εξετάζει τον θρησκευτικό θρήνο της Ασούρα¹, όπως επιτελείται από την Πακιστανική σιτική κοινότητα στον Πειραιά. Εστιάζοντας στην πράξη της τελετουργικής αυτομαστίγωσης, η πλειοψηφία των Μ.Μ.Ε. επανισχυροποιεί τοπικά στερεότυπα για τις πρακτικές της σιτικής κοινότητας ως «ασύμβατες» με «ελληνικές» πολιτισμικές αξίες. Κοινωνικές αναπαραστάσεις των Σιτών ως «βαρβαρικών Άλλων» ανακαλούνται συχνά στο δημόσιο λόγο ώστε να υποστηρίξουν ισλαμοφοβικά και φυλετικοποιημένα αφηγήματα αντικοσμοπολιτισμού. Αντιμέτωποι ωστόσο με την ξενοφοβία και την κοινωνική αποξένωση, οι Σιίτες επιχειρούν συστηματικά να αρθρώσουν αντι-αφηγήματα «πολιτισμικής οικειότητας» (Herzfeld 2005). Αναδεικνύουν τις ομοιότητες μεταξύ του δικού τους θρήνου και ποικίλων λατρευτικών πρακτικών του ελλαδικού χώρου, όπως π.χ. το προσκύνημα στην Τήνο (Dubisch 1996) ή τα Αναστενάρια (Danforth 1989).

Το ερευνητικό πρόγραμμα καταγράφει τον πολιτικό αγώνα της κοινότητας να προάγει διαλεκτικά και πρακτικά ένα όραμα πολιτεότητας βασισμένο σε ενσώματες και συν-αισθηματικές συνισταμένες υποκειμενικότητας, ενώ αναλύει τον μετασυμβολικό χαρακτήρα που η Ασούρα λαμβάνει στο μεταναστευτικό πλαίσιο της σύγχρονης Αθήνας, καθώς μεταμορφώνεται σε ιδίωμα έκφρασης και διαχείρισης αισθημάτων απώλειας που συνδέονται με εμπειρίες εκτοπισμού. Εκκινώντας από την περίπτωση της Ασούρα, το πρόγραμμα διευρύνει την ερευνητική οπτική με αναφορά σε άλλα παραδείγματα θρηνητικών επιτελέσεων,

¹ Η Ασούρα είναι η μέρα του πένθους για το μαρτύριο του Ιμάμη Χουσσέιν: εγγονού του Προφήτη και Τρίτου Ιμάμη, ο οποίος ηγήθηκε μιας εξέγερσης εναντίον του Ομπαϊά Χαλίφη Γιαζίντ Α και τελικά αποκεφαλίστηκε στην μάχη της Κερμπαλά το 680 μ.Χ. Στη μάχη αυτή βασίζεται το κεντρικό αφήγημα γύρω από το οποίο οι Σιίτες Μουσουλμάνοι συγκροτούν την ταυτότητά τους ως μετανάστες, αλλά και θρησκευτική μειονότητα σε σχέση με τους Σουννίτες Μουσουλμάνους στην Ελλάδα. Η Ασούρα τιμάται κάθε χρόνο μέσω τελετουργιών θρήνου και δημοσίων ακολουθιών που συμπεριλαμβάνουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτομαστίγωμα.

εξετάζοντας πώς η ποιητική της «πολιτισμικής οικειότητας» αρθρώνεται εκ νέου σε σύγχρονες καλλιτεχνικές πρακτικές: από τη φωτογραφία και το ντοκιμαντέρ στην περφόρμανς.

Η διοργάνωση της ημερίδας ««Η επιτέλεση του θρήνου ως παραγωγή ‘πολιτισμικής οικειότητας’»: από την τελετουργία της Ασούρα σε σύγχρονες καλλιτεχνικές πρακτικές» στοχεύει καταρχάς στην ανάδειξη ενός ζητήματος που δεν αφορά μόνο κοινωνικούς επιστήμονες και καλλιτέχνες αλλά και ένα ευρύτερο κοινό. Σε αυτό το πλαίσιο η ημερίδα περιλαμβάνει οπτικές και έρευνες ανθρωπολόγων και καλλιτεχνών που σχολιάζουν την επιτελεστικότητα της πίστης στον δημόσιο χώρο και τον αντίκτυπό της στο πεδίο της τέχνης, εγείροντας ηθικοπολιτικά ζητήματα και ανα-πλαισιώνοντας τις διαστάσεις της «πολιτισμικής οικειότητας» σε σύγχρονα περιβάλλοντα ετερογένειας. Εμβαθύνοντας περαιτέρω στον τελευταίο άξονα του προγράμματος, η ημερίδα διερευνά ειδικότερα με ποιους τρόπους και από ποιες πλευρές η επιτέλεση του συιτικού θρήνου συσχετίζεται με άλλες ενσώματες λατρευτικές πρακτικές του ελλαδικού χώρου όπως π.χ. τα Αναστενάρια, αλλά και πώς αποτυπώνεται εικαστικά πέρα από τα όρια του τηλεοπτικού φακού, εμπνέοντας σημαντικά φωτογραφικά και κινηματογραφικά έργα στα ανατολικά της Μεσογείου (βλ. Ελλάδα, Τουρκία, Λίβανος). Τέλος, με σημείο αφετηρίας τη συγκεκριμένη τελετουργία, η ημερίδα στοχεύει να ανοίξει τη συζήτηση ως προς τις ευρύτερες συνδέσεις μεταξύ θρησκευτικών τελετουργιών και καλλιτεχνικών επιτελέσεων, προβληματοποιώντας μεθοδολογικά και επιστημολογικά τις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ εθνογραφικής και καλλιτεχνικής πρακτικής, αναπαράστασης και καθημερινότητας, με ερωτήματα όπως:

- πώς η επιτέλεση μιας θρησκευτικής τελετουργίας μπορεί να συμβάλλει στη ορατότητα μειονοτικών κοινοτήτων; Ποιος είναι ο ρόλος της «θεαματικοποίησης» σε αυτή τη διαδικασία και πώς διαφέρουν οι όροι του «θεάματος» σε μεταναστευτικά και σε τουριστικά συγκείμενα;
- πώς μια ενσώματη πρακτική όπως η τελετουργία του θρήνου μπορεί να αποτυπωθεί στις δύο διαστάσεις της φωτογραφίας, του βίντεο ή του φιλμ; Πώς οι δημιουργοί των τελευταίων συνδιαλέγονται στα έργα τους με τις τελετουργικές δομές;
- τι αλλάζει στην παραγωγή του εθνογραφικού «λόγου» (discourse) όταν η επιτόπια έρευνα δεν μεταφέρεται στο γραπτό κείμενο ή την εικόνα, αλλά σε ένα άυλο μέσο όπως η περφόρμανς;
- τι είδους εθνογραφικές στρατηγικές αναπτύσσουν οι σύγχρονοι καλλιτέχνες,-ιδες στις συναντήσεις τους με κοινότητες πιστών και την ενασχόλησή τους με λατρευτικές πρακτικές; Τι ηθικά και πολιτικά ζητήματα προκύπτουν;
- τι μετατοπίσεις επισυμβαίνουν όταν ο/η εθνογράφος παύει να παρατηρεί απλώς μια τελετουργική πρακτική που έχει θέσει ως αντικείμενο έρευνας, καθώς συμμετέχει ενεργά σε αυτήν;

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

10:00: Καλωσόρισμα και εισαγωγή ημερίδας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα ΚΕΑΕ 2018-2019, Χατζηπροκοπίου/Τσιμπιρίδου

10:15-11:30: 1^η συνεδρία [γλώσσα: ελληνικά]: η επιτέλεση του θρήνου ως παραγωγή ‘πολιτισμικής οικειότητας’: από την Ασούρα στα Αναστενάρια.

Συντονίστρια: Φωτεινή Τσιμπιρίδου

10:15-10:30 Φωτεινή Τσιμπιρίδου (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας)

Ο θρήνος ως πρακτική θρησκευτικής πίστης στα Ανατολικά της Μεσογείου : από τις λαϊκές δοξασίες στην επιτέλεση της πολιτισμικής οικειότητας

Η παρουσίαση αναζητά τις σημασίες του θρήνου ως πρακτική θρησκευτικής πίστης και επιτέλεση πολιτισμικής οικειότητας στα Ανατολικά της Μεσογείου σε τρεις χρόνους: τη μακρά διάρκεια με το πέρασμα στο μονοθεϊσμό, τη μέση διάρκεια της συνύπαρξης κατά την Οθωμανική αυτοκρατορία, τη βραχεία διάρκεια του δυτικότροπου εξορθολογισμού κατά τη νεωτερικότητα. Η έμφαση στο θάνατο, τον εκλιπόντα Άγιο και τη θρηνητική συνθήκη αποτελεί μια κοινή διαπίστωση περί της σημασίας που κατέχει η θρηνητική επιτέλεση στην έκφραση και εκδήλωση της πίστης ορθόδοξων χριστιανών και μουσουλμάνων που αντλούν από την ίδια μακρά αβρααμική παράδοση της θυσίας, της αρρενογονικότητας και της πατριαρχίας. Σε αυτό το πλαίσιο που θυμίζει πρακτικές από τη ‘λατρεία των προγόνων’, η πίστη επιτελείται μέσα από μια θρηνητική διαδικασία, ένα συνολικό κοινωνικό γεγονός που περιλαμβάνει συμβολικά νοήματα και υλικά περάσματα, σωματικά βιώματα και εικονικές εμπειρίες προσομοίωσης. Παράλληλα, η σύνδεση της θρηνητικής επιτέλεσης με το χριστιανικό ή μουσουλμανικό εορτολόγιο αλλά και την πανηγυρική συνθήκη δημιουργεί συνθήκες *communitas* όχι μόνο ανάμεσα σε όμοιους αλλά και διαφορετικούς, κυρίαρχους και υπεξούσιους στη μέση διάρκεια της συνύπαρξης χριστιανών και μουσουλμάνων υπό την Οθωμανική διοίκηση. Η άφιξη της δυτικής νεωτερικότητας στην περιοχή έθεσε ηγεμονικά τη γραμματική του εξορθολογισμού στο θρησκευέσθαι στο είδος της εσωστρέφειας και της πνευματικότητας των προτεσταντών. Οι επίσημοι θρησκευτικοί φορείς καταδίκασαν τα μέρη της θρηνητικής διαδικασίας που δεν συνάδουν με τις γραπτές παραδόσεις (βλ. πατερικό τυπικό ή το Κοράνι), ιεραρχώντας τις υποτιμητικά ως «μόνο λαϊκές και παγανιστικές δοξασίες». Η διατήρηση των θρηνητικών πρακτικών ανάμεσα σε μειονότητες και κοινωνικά αποκλεισμένους, όπως και μετανάστες σίτες καθώς και η επινόηση ή αναβίωση τελετουργικών μερών της θρηνητικής διαδικασίας μας προτρέπουν να συσχετίσουμε τις αναζητήσεις για τη σημασία του θρήνου: ως έκφραση πίστης, εν μέσω συγκεκριμένων σχέσεων εξουσίας αλλά και ηγεμονισμών παράγει και αναδιαρθρώνει τις σημασίες της πολιτισμικής οικειότητας στη μετανεωτερική συνθήκη, έτσι όπως προκύπτουν με παραστατικούς όρους δρώμενου.

10:30-10:45 Μιράντα Τερζοπούλου (Ακαδημία Αθηνών)

Μετατρέποντας το άυλο και αόρατο των μύθων σε ορατό και αποκαλυπτικό του παρόντος: έμφυλες ασυμμετρίες στις θρηνητικές τελεουργίες

Κάθε τελετουργία είναι η θεατρική αφήγηση ενός άρρητου μύθου που συντελείται συλλογικά, ακατανόητου για τους αμύητους. Οι μεγάλες τελετουργίες είναι κατά κανόνα τελετουργίες θανάτου. Στον μυθικό τους πυρήνα υπάρχει πάντα ένας -τουλάχιστον- νεκρός. Το δέος, ο πόνος, η διαμαρτυρία που γεννά στους τελεστές το άγγιγμα του συγκεκριμένου και συνήθως άδικου θανάτου, δαμάζονται μόνο αν εξημερώσουν αυτό το άλαλο άγνωστο, αν το αφηγηθούν, αν ταυτιστούν μαζί του, αν το παραστήσουν τελετουργικά.

Η μουσική, θεμελιακό στοιχείο κάθε τελετουργίας ως τραγούδι, ρυθμός ή χορός, πυροδοτεί τη μέθεξη, απελευθερώνει τον πόνο, τον τρέπει σε κλάμα, θρήνο, εκστατικό χορό, καταληψία. Οδηγεί τους τελεστές, έστω στιγμιαία, σε μια αλλιώτικη εμπειρία, στην υπέρβαση του εαυτού και του φυσικού σώματος, αλλά και σε μια αλλιώτικη Γνώση: την επίγνωση του σκοτεινού, άγριου μέσα τους κόσμου όσο και του άδικου και απειλητικού πραγματικού έξω κόσμου τον οποίο, ταυτιζόμενοι με τα ιδανικά ιερά τους πρότυπα, καλούνται μέσω της σωματικής έκφρασης της ήττας, μαχητικά να αποκαταστήσουν.

10:45-11:00 Μάριος Χατζηπροκοπίου (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας/ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ανάμεσα στην πολιτική της διαφοράς και την ποιητική της «πολιτισμικής οικειότητας»: επιτελώντας την Ασούρα στον Πειραιά.

Η παρουσίαση εξετάζει την επιτέλεση της Ασούρα στον Πειραιά από μια ομάδα Πακιστανών Σιτών Μουσουλμάνων, με ιδιαίτερη έμφαση στο ελληνικό πολιτικό και πολιτισμικό συγκείμενο. Συνδυάζοντας εθνογραφική επιτόπια έρευνα με αρχαιακή έρευνα στη διαμεσολάβηση της τελετουργίας αυτής από τα ελληνικά Μ.Μ.Ε. και τον κινηματογράφο, θα επιχειρήσω να αναδείξει ελληνικούς νεο-οριενταλιστικούς και ισλαμοφοβικούς λόγους περί «ασιατικής υπερβολής» ή «οπισθοδρομικής βαρβαρότητας» της θρηνητικής επιτέλεσης, συσχετίζοντάς τους με αντίστοιχα επιχειρήματα όπως έχουν κατά καιρούς αρθρωθεί στο μουσουλμανικό κόσμο. Θα αντιπαραθέσω αυτές τις ρητορικές σε ανεκτικότερες απόψεις, καθώς και στα επιχειρήματα των ίδιων των Σιτών περί «πολιτισμικής οικειότητας» του τελετουργικού τους θρήνου με ενσώματες λατρευτικές πρακτικές του ελλαδικού χώρου. Τέλος, θα διερευνήσω πώς οι συσχετίσεις μεταξύ κυρίαρχων ιδεών περί «εθνικού εαυτού» και των λόγων και πρακτικών της σιτικής μεταναστευτικής κοινότητας του Πειραιά εκδηλώνονται στις συμβολικές χρήσεις του αίματος: από τις δολοφονικές απειλές νεοναζιστικών ομάδων εναντίον τους, ως την ματαιωμένη πρόθεση για μια καμπάνια αιμοδοσίας στο πλαίσιο της Ασούρα.

11:00-11:30: Συζήτηση

11:30-11:45: Διάλειμμα

11:45-13:00: 2^η συνεδρία [γλώσσα: ελληνικά]: Εικόνες της Ασούρα στην Ελλάδα: φωτογραφία, τηλεόραση, ντοκιμαντέρ.

Συντονίστρια: Μιράντα Τερζοπούλου

11:45-12:00: Ασσίρ Χαϊντέρ (δημοσιογράφος/ εκπρόσωπος κοινότητας Σιτών Μουσουλμάνων Ελλάδος): Ασούρα και σιτική ορατότητα στην πόλη της Αθήνας: μια οπτική «από τα μέσα».

Η παρουσίαση καταγράφει τη δράση της κοινότητας Σιτών Μουσουλμάνων Ελλάδος από τα τέλη της δεκαετίας του '70 μέχρι σήμερα. Έμφαση δίνεται στους αγώνες της κοινότητας για πολιτική και θρησκευτική ορατότητα ως προς την τελετουργία της Ασούρα, αλλά και τη σιτική πίστη εν γένει, με αναφορά στις προσπάθειες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της «κοινής γνώμης». Αναλύεται, τέλος, η πρόσληψη της Ασούρα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ελλάδα, καθώς και το πώς αυτή έχει αλλάξει τουλάχιστον κατά την τελευταία δεκαπενταετία.

12:00-12:15: Τάσος Βρεττός (φωτογράφος): Να δώσω σώμα.

Μικρή εισαγωγή σε απροσχεδίαστα φωτογραφικά οδοιπορικά προς το άβατο του εκστατικού σώματος. Τελετουργίες, χειρονομίες, παρουσίες που αντιστέκονται στην αναπαράσταση.

12:15-12:30: Ελπίδα Σκούφαλου (κινηματογραφίστρια): Τελετουργίες: ένας άλλος ρόλος.

Στο θέατρο, ο/η ηθοποιός αποδίδει ιστορίες με τη χρήση λόγου, μουσικής, χορού – πάντα ενώπιον κοινού. Οι Βρετανοί διαχωρίζουν τις ικανότητες του ηθοποιού, ως προς το acting (δράση επί σκηνής) και playing (σχέση με το κοινό). Καλός-ή ηθοποιός είναι αυτός που συνδυάζει και τα δύο. Στις τελετουργίες που παρακολουθεί η ταινία «Άκουσα το θεό να κλαίει», το μοιρολόγισμα γυναικών στη Λίβινα της Αλβανίας, το αναστενάρικο πανηγύρι και τη θρηνητική τελετή «Ασούρα» των Σιτών Πακιστανών, υπάρχουν τελεστές, story (ορατό η μη), λόγος, μουσική και, ενίοτε, χορός Με άξονα την δεκαετή έρευνά μου σε διαφορετικά θρηνητικά δρώμενα για τη συγκεκριμένη ταινία, η παρουσίαση εστιάζει στην τελετουργική μεταμόρφωση των συμμετεχόντων διαμέσου των λειτουργιών του playing και του acting.

12:30-13:00: Συζήτηση

13:00-14:00: Διάλειμμα για φαγητό

14:00-14:25: προβολή ταινίας *Ashura* (24', Köken Ergun, 2013).

14:25-15:40: 3^η συνεδρία [γλώσσα: αγγλικά]: Από τη θρηνητική τελετουργία στη σύγχρονη τέχνη: ο εθνογράφος ως περφόρμερ.

Συντονίστρια: Βασιλική Λαλιώτη (ΕΚΠΑ)/

14:25-14:40 Köken Ergun (Freie Universitat Berlin): Τελετουργίες της Ασούρα στη γειτονιά Ζαΐναμπίγια της Ισταμπούλ.

Υπάρχουν γύρω στο ένα εκατομμύριο Καφέρι Σίτες στην Τουρκία, η πλειοψηφία των οποίων ζει στην Ισταμπούλ και την ανατολική συνοριακή πόλη Iğdır. Στην Ισταμπούλ κατοικούν μια παραγκούπολη σε μια γειτονιά στην άκρη της πόλης, που άρχισαν να τη χτίζουν κατά τα τέλη της δεκαετίας του '70. Η γειτονιά ονομάζεται Ζαΐναμπίγια, ως αναφορά στην Ζαϊνάμπ, την αδερφή του Χουσσέιν που επέζησε της μάχης της Καρμπαλά. Στην ταινία του

Ashura (2011), ο ακαδημαϊκός/κινηματογραφιστής r Köken Ergun συνεργάστηκε στενά με τους ανθρώπους της Ζαΰναμπίγια, καταγράφοντας τις ετοιμασίες τους για τις τελετουργίες της Ασύρα το 2010 που περιλαμβάνουν τη σκηνοθεσία ενός *ta'ziyah* χαρακτηριστικού της γειτονιάς, καθώς και την απομονωμένη θρηνητική τελετουργία στο τέλος της ημέρας της Ασύρα.

14:40-14:55 Sinibaldo de Rosa (Exeter University): Τελετουργία, Επιτέλεση και Μνημόνευση σε αλεβίτικα συγκείμενα.

Από τη δεκαετία του '70, σε αστικά περιβάλλοντα της Τουρκίας και της Ευρώπης, τα *semahs*, κομβικές μουσικές και κινητικές πρακτικές στις αλεβίτικες θρησκευτικές τελετουργίες (τις τελετουργίες *ayn-i cem*), άρχισαν να προσαρμόζονται πέραν των πρωταρχικών τελετουργικών τους συγκειμένων. Καθώς τώρα μαθαίνονται και επιτελούνται και από χορευτές και ηθοποιούς, Αλεβίτες και μη, στο πλαίσιο θεατρικών συμβάντων, τα *semahs* έγιναν το κατεξοχήν έμβλημα μέσω του οποίου ορισμένες αλεβίτικες παραδόσεις, δοξασίες και πεποιθήσεις κοινοποιήθηκαν σε ευρύτερα αλεβίτικα και μη κοινά. Παρουσιάζοντας εθνογραφικό υλικό που συνέλεξα κατά τη διάρκεια μακρόχρονης και πολυτοπικής εθνογραφικής έρευνας, στην παρουσίαση εστιάζω στον καθοριστικό ρόλο που οι διασκευές των *semahs* σε επαγγελματικά projects χορού και θεάτρου είχαν για τη σύγχρονη «έκρηξη» αλεβίτικων ταυτοτήτων στην Τουρκία και διεθνώς. Περισσότερο από το να σκιαγραφήσω χαρισματικές μορφές Αλεβιτών που κινήθηκαν τόσο στη βιομηχανία των παραστατικών τεχνών όσο και ηγετικές τελετουργικές θέσεις, θα εξετάσω με ποιους τρόπους η δραματουργία μερικών από αυτές τις καλλιτεχνικές διασκευές εκπλήρωσε το αίτημα για πένθος και μνημόνευση ορισμένων κατά τα άλλα παραμελημένων αλεβίτικων θανάτων κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

14:55-15:10 Bernard Muller (EHESS/ Cologne): Τελετουργία και επανεκδραμάτιση: η επιτέλεση ως όχημα έρευνας και η ανθρωπολογία ως μέσο κοινωνικής αναγνώρισης

Σε αυτή την παρέμβαση θα αναφερθώ στην επισκόπηση του «Μαρτυρίου της Αγίας Ειρήνης» που διεξήγα σε συνεργασία με τον Thierry Bonnot από το 2003 ως το 2009. Πρόκειται για μια σειρά εορταστικών γεγονότων που επί δύο ημέρες μεταφέρουν ένα ολόκληρο χωριό και τα περίχωρά του σε άλλο χρόνο. «Από το 866», όπως πληροφορούμαστε από την αφίσα που αναγγέλλει το θέαμα, σε παραγωγή της «Amicale du Martyre», λαμβάνει χώρα στην Alise-Sainte-Reine η Ημέρα της Πολιούχου αυτού του μικρού χωριού της Côte-d'Or (Βουργουνδία, Γαλλία). Γύρω από τη μορφή αυτού του κοριτσιού από την επαρχία και από το απόγειο της σύντομης ζωής της στο ηρωικό της τέλος ως μάρτυρα στα χέρια των Ρωμαίων το 253 μ.Χ., αναπτύσσεται μια αγροτική σκηνογραφία, όπου το χωριό και το γύρω τοπίο μετατρέπονται σε σκηνή μιας τραγωδίας με ιστορική θεματική. Το τελευταίο σαββατοκύριακο του Αυγούστου διεξάγεται η περιφορά των λειψάνων της αγίας, μια λειτουργία, μια ιστορική πομπή και τελικά η αναπαράσταση του «Μαρτυρίου της Αγίας Ειρήνης», τραγωδίας σε τρεις πράξεις. Το «Μαρτύριο της Αγίας Ειρήνης» γράφτηκε το 1877 από έναν Δομινικανό πατέρα στο χωριό που είχε πιθανότατα χτιστεί επάνω στο ιδρυμένο από τις ρωμαϊκές λεγεώνες *oppidum* κατά τη μάχη της Αλέσια το 53 π.Χ., όπου ο Καίσαρας νίκησε τον Vercingetorix, το θεόρατο άγαλμα του οποίου δεσπόζει στην πεδιάδα από το 1856...) Τι

διακυβεύεται σε αυτή την επαναδραματοποίηση ενός (υποτιθέμενου) ιστορικού γεγονότος σε μια θεαματικά τελετουργική ή ψευδο-τελετουργική (;) μορφή και σε ποιο βαθμό μια μέθοδος βασισμένη στην επιτέλεση ως όχημα έρευνας θα μας επέτρεπε να το διερευνήσουμε;

15:10-15:40: Συζήτηση

15:40-16:00: Διάλειμμα

16:00-16:45 Κεντρική ομιλία [γλώσσα: αγγλικά]

Συντονίστρια: Βασιλική Λαλιώτη (ΕΚΠΑ)

Yalal Toufic (Hong Kong Baptist University)

‘Āshūrā’ –ή, η Μαρτυρική Μνήμη ως Προϋπόθεση της Πιθανότητας μιας Απροϋπόθετης μνήμης

Συντονίστρια: Βασιλική Λαλιώτη (ΕΚΠΑ)/ Moderator: Vassiliki Lalioti

Ο Χουσσέιν, εγγονός του προφήτη Μωάμεθ και γιος του πρώτου Σίιτη Ιμάμη, του Αλί, σφαγιάστηκε μαζί με πολλά μέλη της οικογένειάς του στην έρημο το 680 μ.Χ. Αυτή η μνήμη είναι μαρτύριο για εμένα. Όμως, ουσιαστικά, μπορεί να μπει κανείς «αυτή η μνήμη είναι μαρτύριο για εμένα» για κάθε μνήμη, εφόσον κάθε ανάμνηση τυλίγει σε κάποιο επίπεδο τη μνήμη των απαρχών της μνήμης, το μαρτύριο που έπρεπε να επιβληθεί στους ανθρώπους για να τους κάνει να θυμούνται (Nietzsche). Η μνήμη που προσπαθεί να διατηρήσει το ετήσιο μνημόσυνο της Ασουρά δεν είναι μόνον μνήμη του παρελθόντος, αλλά και μνήμη του μέλλοντος, μνήμη υπόσχεσης της Παρουσίας του δωδέκατου Ιμάμη, του αναμενόμενου Μαντί, παρά το πέρασμα μιας χιλιετηρίδας από την απόκρουσή του –όπως και της αντίστοιχης υπόσχεσης των Δωδεκατιστών Σιτών να τον περιμένουν.

Σχολιασμός: Βασιλική Λαλιώτη (ΕΚΠΑ)/ Discussant: Vassiliki Lalioti

16:45-17:45: Προβολή ταινίας *The Lamentation Series: the Ninth Night and Day* ‘ (60’, Jalal Toufic 2005).

Film screening *The Lamentation Series: the Ninth Night and Day* ((60’, Jalal Toufic 2005).

17:45-18:00: Διάλειμμα

18:00-19:30: 4^η Συνεδρία [γλώσσα: ελληνικά]: Λατρευτικές πρακτικές ως παραστασιακό υλικό: ο/η περφόμερ ως εθνογράφος.

Συντονιστής: Μάριος Χατζηπροκοπίου

18:00-18:15: Εύα Γιαννακοπούλου (εικαστικός/περφόμερ)

Θηλυκότητες και λατρείες, επιτελεστικές πρακτικές και καταγραφή

Εκκινώντας από μια εικαστική προσέγγιση της ανθρωπολογικής έρευνας πεδίου σε «λατρευτικά περιβάλλοντα», η παρουσίαση επιχειρεί να προσεγγίσει την επιτελεστική διάσταση των θηλυκοτήτων, του φύλου και της μητρότητας στονιδιωτικό και δημόσιο χώρο. Πώς μπορεί να συνυφαίνονται οι χειμαρρώδεις εκφάνσεις λατρείας των Αιγυπτίων που καταλαμβάνουν τους δρόμους του Καΐρου λόγω της επικήδειας τελετής της Umm Kulthum, με τους πανηγυρισμούς μίας οικογένειας στη Νάπολη το 1987 ηομώνυμη ποδοσφαιρική ομάδα κερδίζει το Κύπελλο Ιταλίας; Ποιος είναι ο επιτελεστικός ρόλος της καταγραφής και τι είδους πειθαρχίες ή απειθαρχίες παράγει η «θέση» της/του παρατηρήτριας/ή; Πώς επιτελείται το

συναίσθημα και η μητρότητα σε συμβατούς ή ασύμβατους «χώρους» και με ποιους όρους απεικονίζονται; Υιοθετώντας μια διαλεκτική μεταξύ προσωπικού και πολιτικού, θα προσεγγίσουμε την επιτελεστικότητα θηλυκοτήτων και μητρικών αναπαραστάσεων ως ένα πεδίο διαρκούς διαπραγμάτευσης, ως ένα χώρο επαναπροσδιορισμού μέσω της κινούμενης εικόνας.

18:15-18:30: Γιάννης Παππάς (εικαστικός/ περφόμερ)

SpatialAtaraxia.

Ο τίτλος της καλλιτεχνικής μελέτης Spatial Ataraxia (Χωρική Αταραξία) λειτουργεί ως μεταφορά (μετακίνηση, μετάδοση ή αλληγορία) για τον ασκητισμό (εξάσκηση, εφαρμογή, εκτέλεση, εκπαίδευση) και την επιφοίτηση (γνώση, αποκάλυψη, έμπνευση). Σκοπός αυτής της παρουσίασης είναι η ανάδειξη των χαρακτηριστικών της σωματικής και πνευματικής συνδέσμωσης του ατόμου και της οντολογικής του επαφής με τον περιβάλλοντα χώρο προς την επίτευξη της αυτοΐασης και της υπερβατικής μετουσίωσης-θέωσης. Η ανάλυση της 'ταυτότητας τόπου' (place identity) επιδιώκει την ανάδειξη της περίπτωσης του ιερού χώρου της μητρικής Μονής Μεγίστης Λαύρας (έτος ίδρυσης: 972 μ.Χ) στο όρος Άθως, υποδεικνύοντας τους ενεργούς συναισθηματικούς χώρους που συγκεντρώνουν την ατομική και συλλογική εμπειρία της αταραξίας. Επιχειρείται ένας εικονικός εξορθολογισμός ιερών χώρων και θρηνητικών πρακτικών μέσω συμμετοχικής παρατήρησης, ανάλυσης λόγου, σωματικής χαρτογράφησης και επιτελεστικών συσχετίσεων.

18:30-18:45: Κωνσταντίνος Ντέλλας (ηθοποιός/σκηνοθέτης)

Ψηλαφώντας το πένθος στον παραστατικό χώρο: οι τελετουργίες του θρήνου ως σκηνική λειτουργία.

Το 2015-16 παρουσιάστηκε στο Δημοτικό θέατρο του Πειραιά ένα σύνολο εγκαταστάσεων/performance με τον γενικό τίτλο INSOMNIA GRECA. Τρεις αγρυπνίες σε τρεις ημέρες του χρόνου, παραμονή Χριστουγέννων, Κυριακή της Αποκριάς και Μεγάλη Πέμπτη, από τις 12 τα μεσάνυχτα έως τις 4 τα ξημερώματα με κοινό άξονα την έννοια του ξένου. Ο/η θεατής μπορούσε να προσέλθει στο θέατρο όποια ώρα ήθελε και με τη βοήθεια ενός χάρτη να δημιουργήσει τη δική του/της διαδρομή στους χώρους του θεάτρου, όπου λάμβανε χώρα κάποια δράση. Στην τριλογία αυτή συμμετείχαν, κατά κύριο λόγο εθελοντικά, πάνω από εκατό καλλιτέχνες. Με αφετηρία τις αγρυπνίες του INSOMNIA GRECA, και συγκεκριμένα την τρίτη αγρυπνία, την «Αγρυπνία του Πάθους», η παρουσίαση θα επιχειρήσει μία σύντομη αναφορά στην προσέγγιση της έννοιας του θανάτου στον παραστατικό χώρο μέσα από την ένταξη των θρησκευτικών και λαϊκών τελετουργιών του θρήνου ως σκηνική δράση.

18:45-19:15: Συζήτηση

19:30-21:00 προβολή ταινίας «Άκουσα το Θεό να κλαίει» (86', Ελπίδα Σκούφαλου 2010).

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

Ο Τάσος Βρεττός είναι φωτογράφος με έδρα την Αθήνα. Στις πιο πρόσφατες ατομικές εκθέσεις του συγκαταλέγονται οι εξής: Τ(ρ)όποι Λατρείας. Τάσος Βρεττός, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα (11/’15 – 1/’16), Les Recontres de la Photographie, Arles, France (2016) · Homo Ludens, δημόσια εγκατάσταση - City Link, Αθήνα (2015). Οι πιο πρόσφατες ομαδικές εκθέσεις στις οποίες έχει συμμετάσχει συμπεριλαμβάνουν τις εξής: Κοινοί Ιεροί Τόποι, ΜΜΣΤ,ΜΦΘ, Θεσσαλονίκη (2017)· HELL AS PAVILION, Palais de Tokyo, Παρίσι (2013)· BIA(?) - CAID, Αθήνα (2013). Το φωτογραφικό του έργο έχει εμφανιστεί σε ξένα περιοδικά, όπως τα, Aperture, Cabinet, Zoom (ιταλική και διεθνής έκδοση), Creative Camera, Officiel, Jardin des Modes, Janus, κλπ., καθώς και σε πολλά ελληνικά περιοδικά. Έχει εργαστεί με δισκογραφικές εταιρείες και χορευτικές ομάδες καθώς σε διαφημιστικές καμπάνιες. Το φωτογραφικό υλικό που προέκυψε από τη συνεργασία του με το σκηνογράφο Διονύση Φωτόπουλο εμφανίστηκε στο art book Αποκαλύψεις (Εκδόσεις Αδάμ, 1989-1990). Ο Τάσος Βρεττός είναι ιδρυτής του Studio Vrettos: <http://www.studiovrettos.gr>

Η Εύα Γιαννακοπούλου μεγάλωσε στην Ιθάκη, ενώ αυτή την περίοδο διαμένει στην Αθήνα όπου εργάζεται. Στο παρελθόν έχει ζήσει στο Βερολίνο, τη Νάπολη, τη Βαρκελώνη, την Κων/νη και σε άλλα μέρη αναλόγως των περιστάσεων. Έχει εκθέσει και παρουσιάσει performances σε μουσεία, ιδρύματα, γκαλερί, φεστιβάλ, αυτοσχέδιες δομές και δημόσιους χώρους σε Μεξικό, Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Τουρκία και Σερβία. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα, (The Same River Twice και Equilibrists, 2019 και 2016 αντιστοίχως, σε επιμέλεια και διοργάνωση του New York Museum, New York και του Ιδρύματος ΔΕΣΤΕ), Athens Biennale 2018: ANTI και Athens Biennale 2015-2017 ΟΜΟΝΟΙΑ (2016), Material Art Fair (Πόλη του Μεξικού, 2017) , Ίδρυμα Rosa Luxemburg, Βερολίνο (ατομική έκθεση, 2015), MPA-B, Berlin (2015 και 2014), Excentricités 3 και 6 Performance Festival, Besançon (2015 και 2012), Action Field KODRA, Θεσσαλονίκη, (2012), και 3rd Art Biennale MIET, Θεσσαλονίκη (2011). Έχει συνεπιμεληθεί και συνδιοργανώσει εικαστικά projects, ενώ το 2013-2014, ήταν διοργανωτικό μέλος της Βερολινέζικης πλατφόρμας MPA-B (Month of Performance Art, Berlin). Τον Ιανουάριο του 2019 συνιδρύει τους Most Mechanics Are Crooks, μια καλλιτεχνική και επιμελητική μπάντα που στοχεύει να αναδειξεί την ανειλικρίνεια ως μέσον προοδευτικής διαλεκτικής.

Ο Köken Ergun (Ισταμπούλ, 1976) είναι κινηματογραφιστής και βιντεοκαλλιτέχνης. Τα έργα του εξετάζουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι τελετουργίες χρησιμοποιούνται για να συντηρήσουν κοινότητες και έθνη-κράτη. Ο Ergun δουλεύει συνεργατικά με τα υποκείμενα της έρευνάς του για παρατεταμένες χρονικές περιόδους και συχνά εμπλέκει συμβολές εθνογράφων, ιστορικών και κοινωνιολόγων. Έχοντας σπουδάσει υποκριτική στο Πανεπιστήμιο της Ισταμπούλ, ο Ergun ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στην αρχαία ελληνική λογοτεχνία στο King's College του Λονδίνου και στις σπουδές επιτέλεσης στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνο. Οι ταινίες του έλαβαν αρκετά βραβεία σε κινηματογραφικά φεστιβάλ, όπως το “Tiger Award for Short Film” στο Rotterdam Film Festival του 2007 και το “Special Mention Prize” στην Berlinale του 2013. ΟΙ ταινίες του

Ergun συμπεριλαμβάνονται σε συλλογές δημόσιας τέχνης όπως το Centre Pompidou, το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Stadtmuseum του Βερολίνου, και το Kadist Foundation.

Η Βασιλική Λαλιώτη είναι μόνιμη επίκουρη καθηγήτρια ανθρωπολογίας της επιτέλεσης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και Κοινωνική Ανθρωπολογία στο Πανεπιστήμιο του Durham. Έχει κάνει εθνογραφικές έρευνες στην Αθήνα, την Κρήτη, τον Βόλο, το San Jose (Κόστα Ρίκα) και ο τίτλος της διδακτορικής διατριβής της είναι «Κοινωνική μνήμη και εθνική ταυτότητα: οι παραστάσεις αρχαίου ελληνικού δράματος ως αναμνηστήριες τελετές». Τα ερευνητικά ενδιαφέροντά της περιλαμβάνουν: επιτελεστικές τέχνες (θέατρο, μουσική), δημοφιλή κουλτούρα, πολιτικές της μνήμης, κοινωνικά κινήματα, μεταανθρωπισμό και τεχνολογία, ψηφιακότητα.

Ο Bernard Muller είναι διδάκτωρ κοινωνικής ανθρωπολογίας (2000). Επικεντρώνεται σε ερευνητικές μεθόδους εμπνευσμένες από το εθνογραφικό πεδίο, όπως αναπτύσσονται σήμερα εντός και εκτός επιστημονικών θεσμών, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις σκηνοθετικές διαδικασίες ως μορφές έρευνας. Έχοντας εξειδικευτεί στην πολιτισμική ιστορία της Δυτικής Αφρικής (Νιγηρία, Μπενίν, Τογκό, Γκάνα), η συγκριτική του έρευνα εξελίσσεται και σε άλλα πεδία (Ευρώπη και Βραζιλία) και εστιάζει ειδικότερα στις σχέσεις μεταξύ τέχνης και εθνολογίας σήμερα. Από το 2003 διευθύνει ένα σεμινάριο στην Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (Paris) και είναι ερευνητής στο Ινστιτούτο Διεπιστημονικής Έρευνας σε Κοινωνικά Ζητήματα (IRIS) στο Παρίσι. Ο Müller διοργανώνει επίσης πολιτιστικά προγράμματα, σειρές ομιλιών, εκθέσεις, πολυμεσικές εγκαταστάσεις και μεσολαβητικές δραστηριότητες. Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εθνολογίας και το Grassi Museum für Völkerkunde του Leipzig, διοργανώνει από το 2015 το διδακτικό και ερευνητικό πρόγραμμα «Το Μουσείο στο ντιβάνι –αναστοχαστικές και δημιουργικές διερευνήσεις στις εθνογραφικές συλλογές». Συντονίζει την CURIQ, ένα (συν)Εργαστήριο καλλιτεχνικής έρευνας (www.curioweb.org).

Ο Κωνσταντίνος Ντέλλας (Πειραιάς, 1976) είναι ηθοποιός και σκηνοθέτης. Φοίτησε στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών και στη Δραματική Σχολή του Β. Διαμαντόπουλου, ενώ σπούδασε επίσης σε πιάνο, ούτι, παραδοσιακό τραγούδι, παραδοσιακά κρουστά και βυζαντινή μουσική. Ενδεικτικές πρόσφατες σκηνοθεσίες: «Αντιγόνη» του Σοφοκλή (Φεστιβάλ Mittelfest 2019 στην Ιταλία και Μικρό θέατρο Αρχαίας Επιδαύρου στο Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου 2018), «Ματωμένος Γάμος, μια υπαρξιακή τραγωδία» του F.G.Lorca (Αθήνα 2017, θέατρο Από Μηχανής), «Ο Έλλην Βρυκόλαξ reloaded» (Αθήνα, Ιωάννινα, Δημητσάνα, Τήνος σε συνεργασία με τον Π.Ι.Ο.Π. 2017), «INSOMNIA GRECA» (Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, 2016. Έχει ασχοληθεί με την καταγραφή μέσω συνεντεύξεων από πρόσφυγες σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και διδάσκει παραδοσιακούς χορούς από το 1998. Είναι μέλος της χορευτικής ομάδας του Λυκείου των Ελληνίδων Αθηνών, όπου έχει συμμετάσχει σε παραστάσεις σε Ηρώδειο, Παρίσι, Κάιρο, Πεκίνο, Σανγκάη και Μαρόκο. Έχει διδάξει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών (Youth festival 2019), στο Λύκειο Επιδαύρου (2017) και αλλού.

Ο Sinibaldo De Rosa είναι εθνογράφος. Τα ενδιαφέροντά του περιλαμβάνουν την πειραματική περφόρμανς και παιδαγωγική, τα συστήματα κινησιογραφίας, τη συμμετοχική έρευνα στα πεδία του χορού και της τελετουργίας, με ειδική εστίαση στις κουλτούρες των Αλεβιτών στην Τουρκία, τη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή στα Πανεπιστήμια του Exeter και του Κάρντιφ τον Οκτώβριο του 2019. Υπήρξε υπότροφος του Orient Institut Istanbul. Έχει λάβει δίπλωμα στο σύστημα κινησιογραφίας του Λάμπαν από το Conservatoire National Supérieur de Musique et Danse de Paris (2015), μεταπτυχιακό τίτλο τουρκικών σπουδών από το Πανεπιστήμιο του Leiden, και πτυχίο Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας από το Πανεπιστήμιο της Μπολόνια. Έχει επίσης σπουδάσει Κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά (2006) και Κοινωνική Ανθρωπολογία στο Middle East Technical University (2010-2011) ως υπότροφος Εράσμου.

Ο Γιάννης Παππάς είναι εικαστικός καλλιτέχνης και περφόρμερ με έδρα το Βερολίνο. Η παρουσία του σώματος μέσα στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον διαπνέει στο σύνολο του το έργο του. Ο χώρος που συλλαμβάνει αντιμετωπίζεται κριτικά, ως πεδίο σωματικής και συμβολικής αναπαράστασης, ως φορέας συλλογικής και ατομικής μνήμης και δράσης, αλλά και ως εν δυνάμει συνιστώσα ιστορικών μετασχηματισμών. Σπούδασε γλυπτική και φωτογραφία στην ΑΣΚΤ Αθηνών και στο Πανεπιστήμιο Τεχνών του Βερολίνου (UdK). Υπότροφος της Ακαδημίας Αθηνών αποφοίτησε το επιστημονικό και καλλιτεχνικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Στρατηγικές Χώρου» της Ακαδημίας Τεχνών Βερολίνου Weibensee. Η καλλιτεχνική του έρευνα έχει συμμετάσχει σε διεπιστημονικές μελέτες στην Ασία και την Μέση Ανατολή σε συνεργασία με το Goethe Institute και το German Academic Exchange Service (DAAD). Το εικαστικό του λεξιλόγιο αρθρώνεται μέσα από ένα ευρύ πεδίο εκφραστικών μέσων, περικλείοντας πολλαπλές εικαστικές φόρμες όπως το βίντεο, η φωτογραφία, η περφόρμανς και οι εγκαταστάσεις, που στο σύνολό τους φέρουν τα ίχνη των ανθρωπολογικών και φαινομενολογικών του προσεγγίσεων. Έχει πάρει μέρος σε διεθνείς εκθέσεις στην Ευρώπη, την Ασία, την Μέση Ανατολή, βόρεια και νότια Αμερική (Μπιενάλε Αρχ/κης Βενετίας, Μπιενάλε Μπανγκόκ, Μπιενάλε Αθήνας κα), με θετικές αναφορές από τον διεθνή τύπο (CNN, NY Times, Art Forum κα).

Η Ελπίδα Σκούφαλου σπούδασε οικονομικά στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, θέατρο στο Θέατρο Τέχνης Κάρολος Κουν, μουσική και ιστορία της τέχνης στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης. Έχει εργαστεί ως σκηνοθέτης θεάτρου και κινηματογράφου και ως κριτικός κινηματογράφου, ραδιοφώνου και τηλεόρασης. Έχει διδάξει ιστορία κινηματογράφου, μέσω και υποκριτικής στη Σχολή του Θεάτρου Τέχνης Κάρολος Κουν, ενώ έχει μεταφράσει πολυάριθμα έργα. Υπό την αιγίδα της Unesco, η ταινία της «Άκουσα το Θεό να κλαίει» γύρω από τις εκστατικές τελετουργίες προβλήθηκε σε φεστιβάλ ανά τον κόσμο. Σκηνοθέτησε την παράσταση «Σίσυφος» με τον χρυσό Ολυμπιονίκη Ιωάννη Μελισσανίδη, που παίχτηκε στο Λονδίνο, στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων 2012, και στο Λος Αντζελες στο πλαίσιο των Special Olympics 2015. Είναι η καλλιτεχνική διευθύντρια

και σκηνοθέτης του πολιτιστικού ιστότοπου yougoculture του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μητέρα τριών παιδιών.

Η Μιράντα Τερζοπούλου είναι Λαογράφος-Εθνολόγος (Κέντρο Έρευνας Ελληνικής Λαογραφίας, Ακαδημία Αθηνών). Έχει καταγράψει και μελετήσει πολλές εκδηλώσεις και μορφές του λαϊκού πολιτισμού και ιδιαίτερα της παραδοσιακής μουσικής και των λαϊκών τελετουργιών δουλεύοντας με διάφορες εθνοτικές, γλωσσικές, θρησκευτικές ομάδες εντός και εκτός Ελλάδας. Ηχογραφεί και βιντεοσκοπεί ό,τι είναι απαραίτητο για την έρευνά της, έχοντας συγκροτήσει ένα σημαντικό αρχείο σπάνιου οπτικοακουστικού υλικού. Αντικείμενο της έρευνάς της είναι κυρίως οι λαϊκές τελετουργίες γύρω από θηλυκές ιερές μορφές και γενικότερα ο κόσμος των συμβόλων γύρω απ' τη γυναίκα στις αφηγήσεις και το τραγούδι. Επίσης, η μουσική ως δομικό στοιχείο των εθμικών τελετουργιών και ως κώδικας επικοινωνίας, τα συμβολικά συστήματα, η αφηγηματικότητα, η θέση της γυναίκας, οι περιθωριακές και αποκλεισμένες ομάδες. Έχει δουλέψει για τους Έλληνες Ρομά, χριστιανούς και μουσουλμάνους, ενώ έχει κάνει μακροχρόνια έρευνα για την μουσουλμανική ετεροδοξία (αλεβισμό, μπεκτασισμό, σουφισμό) στη Θράκη και την Τουρκία την οποία έχει παρουσιάσει στα πρώτα διεθνή συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν γύρω από τα θέματα αυτά.

Η Φωτεινή Τσιμπιρίδου είναι Καθηγήτρια Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πρόεδρος του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών και Διευθύντρια του Εργαστηρίου Μελέτης του Πολιτισμού, των Συνόρων και του Κοινωνικού Φύλου (<http://cbg-lab.uom.gr/>) στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Σπούδασε στη Φιλοσοφική σχολή του ΑΠΘ και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού DEA (1985) και Διδακτορικού Διπλώματος Εθνολογίας και Ανθρωπολογίας (1990) Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS – Paris France). Έχει πραγματοποιήσει μακροχρόνια επιτόπια έρευνα σε Πομακικούς και άλλους πληθυσμούς της Θράκης καθώς και εθνογραφικές αποστολές σε περιοχές της Μέσης Ανατολής (Σουλτανάτο του Ομάν). Από το 2008 ασχολείται με την εθνογραφία της πόλης πραγματοποιώντας επιτόπια έρευνα στην Ιστανμπούλ. Το έργο της εστιάζει σε ζητήματα μειονοτήτων, φύλου, πολιτικής και θρησκείας στα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο.

Ο Jalal Toufic είναι στοχαστής και θνητός προς το θάνατο. Γεννήθηκε το 1962 στη Βυρηττό ή στη Βαγδάτη και πέθανε πριν να πεθάνει το 1969 στο Evanston του Illinois. Το πιο πρόσφατο βιβλίο του είναι το *What Was I Thinking?* (e-flux journal-Sternberg Press, 2017). Τα βιβλία του είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του www.jalaltoufic.com. Τα περισσότερα βίντεό του είναι διαθέσιμα στο Vimeo. Συμμετείχε στην 6^η, 10^η, και 11^η μπιεννάλε του Sharjah, στην 9^η μπιεννάλε της Σαγκάης, στην 7^η Bi-City μπιεννάλε Πολεοδομίας/Αρχιτεκτονικής (Shenzhen), στην έκθεση *A History: Art, Architecture, and Design, from the 1980s until Today* (Centre Pompidou), κ.α. Το 2011, ήταν προσκεκλημένος του προγράμματος Artists-in-Berlin του DAAD –και το 2013–2014, διηύθυνε μαζί με τον Anton Vidokle την Τρίτη έκδοση του Home Workspace Program του Ashkal Alwan (Βυρηττός). Υπήρξε διευθυντής της Σχολής Εικαστικών Τεχνών στην Ακαδημία Καλών Τεχνών του Λιβάνου (Alba) από το Σεπτέμβριο του 2015 ως τον Αύγουστο του 2018, και είναι

Καθηγητής στο τμήμα ανθρωπιστικών σπουδών και δημιουργικής γραφής του Hong Kong Baptist University.

Ο Ashir Haider είναι δημοσιογράφος. Γεννήθηκε στο Πακιστάν, μεγάλωσε και ζει στην Αθήνα. Είναι εκπρόσωπος της Κοινότητας Σιτών Μουσουλμάνων Ελλάδας από το 2015. Το 2017, διορίστηκε από το υπουργείο θρησκείας και θρησκευμάτων αναπληρωματικό μέλος της διοικούσας επιτροπής του Ισλαμικού Τεμένους Αθηνών.

Ο Μάριος Χατζηπροκοπίου είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην κοινωνική ανθρωπολογία (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales de Paris) ως υπότροφος της γαλλικής κυβέρνησης και του ιδρύματος Μιχελή, και τη εκπόνησε διδακτορική διατριβή στις σπουδές θεάτρου και επιτέλεσης (Aberystwyth University) με πλήρη υποτροφία του ιδίου πανεπιστημίου. Διδάσκει στο τμήμα πολιτισμού και δημιουργικών μέσων και βιομηχανιών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και έχει διδάξει μαθήματα ανθρωπολογίας, θεάτρου και επιτέλεσης στο Πανεπιστήμιο Πατρών, το Πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Bahia, το πανεπιστήμιο του Aberystwyth και το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τα ερευνητικά και διδακτικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν σε επιτελέσεις μετανάστευσης και προσφυγικότητας, σύγχρονες επαναγνώσεις του αρχαίου δράματος, επιτελέσεις του φύλου και της σεξουαλικότητας, τελετουργικές επιτελέσεις θρήνου, καθώς και στις σχέσεις μεταξύ θρησκευτικής τελετουργίας και καλλιτεχνικής πρακτικής.